

NİZAMİ GƏNCƏVİ

İlın fəsilləri

Nizami Gəncəvi

Ílìn fəsilləri

İlin əziz fəslı yaz gələndə ağaclar qış yuxusundan ayılar, budaqlarda qönçə qönçəyə gülər, çöllər gül-çiçəklə bəzənər. Lalələr, yasəmənler bağı ətri ilə doldururlar. Zümrüd göylərdən yaşıllıqlara şəh səpilər.

Bənövşə zülfünü darayar, qönçə kəmərinı bərk-bərk bağlayıb, tıkan-dan ox atar, qış yuxusundan ayılmış nərgiz də təbiətin şənlık ahənginə qarışar.

Güllər ipək paltarını geyəndə külək, sırğalarından yapışib oynayar, sünbül ağzından ətir saçdıqca qızıl-gül ona baxıb həvəsə gələr.

Təbiət nəğməkarı quşlar da əlvan çiçəkləri görüb dil açar, səs-səsə verərlər. Turac, kəklik, qumru, göyərçin ağız-ağıza verib xoş təranələri ilə gül fəslini salamlayrlar.

Yaşıl don geyinər qoca təbiət,
Budaqlara verər ayrı bir ziynət.
Bu şadlıq zamanı gülüzlü bahar
Hər gülə geydirər yeni bir paltar.
Küləklər tərpedib səs salar çölə,
Çəmən məskən olar çiçəyə-gülə.

Yaz havası çəmənlərə mirvari səpər. Süddən doymuş bala ceyran anası ilə səhranı seyrə çıxar.

Bülbül cəh-cəh vurub oxuyar, qır-qovullar uçuşarlar. Adamlar çəmən-də, dağların yaşıl yamacında məclis qurub şənlik edər, gül-çiçək dərərlər.

Yay fəslində kəndli taxıl məhsulunu yığmaqla, çoban sürüsünü dağlarda otarmaqla məşğul olar. Bağbanlar meynələrin, alma, armud, nar ağaclarının başına dolanarlar.

Tutuquşu, sərçə, sığırçın, qumru dəstəylə belədən-belə uçub, sanki Günəşi salamlar. Bağda, pardağ gül budaqlarında bülbüllər səs-səsə verib ötər.

Səma sultanı Günəş göylərin dərinliklərindən Yer üzünə nur və hərarət yağdırar.

Ağaclar əlvən bəzənib fəxr etdikləri halda, insanlar isti paltarlarını soyunar, açıq havada rahat nəfəs alar, tarlada, tikintidə daha sərbəst işləmək istərlər.

Günlər uzanar, gecələr qısalır. İşdən yorulanlar gecənin şirin yuxusunu nağıla, söhbətə dəyişməzlər.

Biçinçilər dənə dolu sünbülləri oraqla biçib dərz bağlar, xırmanlarda dağ kimi qalayarlar, səhərin, axşamın sərinində işləmək hər kəsə xoş olar. Günorta–Günəşin od tökdüyü vaxt hamı kölgəlik axtarar.

Bağda, bostanda kəndlilər məhsula baxıb sevinərlər.

Çöllərdən, meşələrdən ilbiz, bayquş səsi eşidilər.

Uşaqları tut ağacına dırmaşan, quzularla oynaşan, göldə, çayda çimişən görərsən. Çayların bol suyu azalar, hər tərəfi yarpız, reyhan ətri doldurar.

Yayda göyün üzü təmiz, ayaz olar. Kəhkəşan ulduzlarla bəzənmiş payəndazını Şimaldan Cənuba sə-rər. Münəccimlərin gözünə yuxu getməz.

Bəzən də küləklərin gətirdiyi öteri ala-tala buludlar haray salıb şıdırğı yağış tökər, yazı da, payızı da yada salarlar.

Yayda ovçular silahlarını yerə qoyar, maral, ceyran, kəklik, qır-qovul körpələrinə rəhm edər, balanı anasız qoymaقدan çəkinərlər.

Yay fəsli məxluqatın sevdiyi, bəyəndiyi, Günəşin insana, insanın Günəşə bəhrələndiyi zamandır.

Payız gələndə məhsul yığılar. Yarpaq tökülər. Havalar soyuyar, sular bulanar. Bağların üzünə sarılıq qonar. Xəzəl tökülüb suların rəngini dəyişər. Nərgiz, yasəmən, qızılgül solub saralar. Küləklər əsib ilan kimi belədən-belə qıvrılar, toz-torpağı göyə sovurar.

Dağ da, dərə də, çəmən də, bağ-bağat da əlvan libasını soyunur, qəmli bir görkəm alıb, təravətini itirər. Dəniz tufanına düşən adamlar qorxudan libasını soyunan kimi ağaclar da yarpağını töküb çılpaq dayanar.

Tülkülər, dovşanlar, canavarlar vurnuxub yem axtararlar. Zalım ovçular fürsət tapdıqca onların canına qəsd edərlər. Bədəcə zəiflər, ürəyi-ciyəri naziklər evlərə çəkilib səhhətini qorumaq üçün tədbir tökərlər.

İl uzunlu zəhmət çəkən, bağ bəsləyib məhsul becərənler üzümü, almanı, narı, heyvanı, armudu toplayıb qış azuqəsi tədarükü edər; torpağa, ağaca dinclik verərlər.

Qızıl alma, ağ alma öz görkəmi ilə lovğalanaraq nara, heyvaya yanıq verir: «Halın necədir?»

Nar öz növbəsində qırmızı sinəsini səxavətlə açaraq yaralı qəlblərə qan, can verir.

Püstənin ağzı açılar, innabın dodağı büzülər, narınc-turunc ətrafa ətir saçar.

Kəndçilər Muğan şərabinin küpündən içib sərxoş olan zaman payız küləkləri bütün gülüstanları vıylıtı ilə dolaşar.

Qış fəslində bağ-bağatın tərəvəti gedər, göy qəndili¹ sönər. Bağbanlar məhsulunu yığıb evə çəkilər, bülbüllər susar, qarğalar ağacların çılpaq budaqlarında belədən-belə uçmaqda, sanki «oğru var!» deyə iz itirməyə çalışırlar.

Gülün ləçəkləri gedər, tikanları qaralar.

Səhər yeli suyun üzünü nəqqaş kimi narın həlqələrlə bəzəyər. Od söndürən, don gətirən şaxta öz şiddəti ilə suyu bıçaq kimi buza, Günəşin nizə şüalarını şəhə döndərər. Qar-çovğunun və şaxtanın şiddətindən çaylar donar, təbiət başdan-başa tutqun kədər libası geyinər. Bədəndə qan donar, dağlar-dərələr qış libasına girər. Çöl heyvanları acından ora-bura vurnuxub yem axtarar, pusquda durub mal-qaranı parçalamaq istəyərlər. Bitkilər başını torpağa çəkib soyuqdan, şaxtadan gizlənərlər.

¹ Günəş nəzərdə tutulur.

Havalar belə olanda şah otağının buxarısı yanar, otaq qış soyuğundan uzaq olardı. Buxarıdan qalxan alov havanı nizama salar, bu od niqab salmış göylər gözəli Gü-nəşə bənzəyər.

Sərt qışın başlıca dəvası olan bu odu zərdüştilərin kükürd mədənin-də qana bulaşmış ipək parçaya bənzətmək olardı. Bu həmin oddur ki, fındıq kimi boz ağaclara innab rəngi verər. Buxarıda közərən od, parçalanmış nar danələrinə, bəzən də tüstüyə tutulan kəhrəbaya bən-zəyər. Od kənarında kömürlər ayna haşiyəsindəki ləkələr kimi görünər.

Od güclüdür. Buzu açıb, suyu zəncirdən xilas edən oddur. Od böyük, gözəl nemətdir.

Heyif ki, ona münasib, mülayim ad verilməmişdir...

Qış fəslində insanlar yazın-yayın zəhməti, əkin-tikini, bağın, məhsu-lun bərəkəti sayəsində rahatlıya çəkilər, soyuq fəslin qar-boranından qorunurlar. Vaxtında yığdıqları azu-qə ilə yaşayıb dincəllər.

Zəhmət çəkənə rahatlıq ana sü-dü kimi halaldır!

KİÇİK YAŞLI MƏKTƏBLİLƏR ÜÇÜN

Низами Гянджеви

Времена года

Обработано для детей Мир Джалалом
(на азербайджанском языке)

Rəssamı ƏLƏŞRƏF

Uşaqlar üçün işləyəni: **Mir Cəlal**
Redaktoru: **İlyas Tapdıq**
Bədii redaktoru: **V.Sarıcalinskaya**
Texniki redaktoru: **S.Həbibzadə**
Korrektoru: **X.Novruzova**

Yığılmağa verilmiş 5/VI/1978-ci il.
Çapa imzalanmış 14/XII/1973-cü il. Kağız formatı 60x90
Ofset kağızı. Sifariş № 3312. Tirajı 15000. Qiyməti 14 qəp.

Çapa imzalanmışdır: 25.04.2016.

Ofset çap kağızı.

Formatı: 60x84 1/8.

Həcmi: 2 ç.v.

Sifariş 7.

Tiraj: 500.

Kitab “Nağıl Evi-N” mətbəəsində
ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

*Təkrar çap zamanı ilk nəşrin
kitab göstəriciləri olduğu kimi saxlanılmışdır*

Bakı-2016